

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jaromíra Jirsy a soudců Jana Filipa (soudce zpravodaje) a Jana Musila o ústavní stížnosti stěžovatelky **Římskokatolické farnosti – prelatury Český Krumlov**, sídlem Horní 156, Český Krumlov, zastoupené JUDr. Jakubem Křížem, Ph.D., advokátem, sídlem Týnská 633/12, Praha 1 – Staré Město, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. srpna 2017 č. j. 28 Cdo 794/2017-231, rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. listopadu 2016 č. j. 19 Co 1587/2016-210 a rozsudku Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 6. května 2016 č. j. 6 C 88/2015-154 ve znění opravného usnesení ze dne 3. června 2016 č. j. 6 C 88/2015-182, za účasti **Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Českých Budějovicích a Okresního soudu v Českém Krumlově**, jako účastníků řízení, a 1. **České republiky – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových**, sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, Praha 2 – Nové Město a 2. **města Trhové Sviny**, sídlem Žižkovo náměstí 32, Trhové Sviny, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených soudních rozhodnutí, přičemž tvrdí, že jimi bylo zasaženo do jejího práva na ochranu vlastnictví, zaručeného čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), a do práva na soudní ochranu, zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny a práva na spravedlivý proces podle čl. 6 Úmluvy.

2. Napadeným rozsudkem Okresního soudu v Českém Krumlově (dále jen „okresní soud“) byla zamítnuta stěžovatelčina žaloba na určení podle § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), že Česká republika je vlastníkem konkrétních pozemků v katastrálním území Besednice (představujících historické vlastnictví subjektů *Erzdechantei in Krumau a Prälatur in Krummau a/M.*), stěžovatelce bylo uloženo zaplatit 1. a 2. vedlejšímu účastníkovi (jako žalovaným) každému částku 1 500 Kč, a dále jím bylo rozhodnuto, že městys Besednice (jako další žalovaný) nemá právo na náhradu nákladů řízení. Okresní soud vyšel z toho, že sporné nemovitosti přešly podle §

2a a 2b zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon č. 172/1991 Sb.“), rovným dílem do vlastnictví 2. vedlejšího účastníka a městysu Besednice, neboť byly ke dni 31. 12. 1949 přiděleny přidělovou listinou do majetku lesního družstva obcí s podmínkou, že toto družstvo vytvoří a vstoupí do něj s dosavadním lesním jměním. Obce tyto nemovitosti dne 16. 12. 1949 převzaly a staly se jeho vlastníky [§ 16 odst. 4, § 17 zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě (trvalé úpravě vlastnictví k zemědělské a lesní půdě)]. K tomu okresní soud dodal, že nebylo prokázáno, že by lesní družstvo nevzniklo.

3. K odvolání stěžovatelky Krajský soud v Českých Budějovicích (dále jen „krajský soud“) rozsudek okresního soudu jako věcně správný potvrdil, stěžovatelce uložil zaplatit 1. a 2. vedlejšímu účastníkovi na nákladech odvolacího řízení každému částku 600 Kč, a dále rozhodl, že městys Besednice nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Přitom mimo jiné uzavřel, že podmínky přechodu vlastnického práva na obec podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb. byly v daném případě splněny.

4. Proti tomuto rozsudku brojila stěžovatelka dovoláním, to však Nejvyšší soud podle § 243c odst. 1 věty první občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) odmítl s tím, že není podle § 237 o. s. ř. přípustné. Dospěl totiž k závěru, že v dovolání nastolené otázky byly odvolacím soudem vyřešeny v souladu s ustálenou judikaturou, od níž není důvod se odchylovat.

II.

Stěžovatelčina argumentace

5. V ústavní stížnosti stěžovatelka Nejvyššímu soudu vytkla, že se dopustil protiústavního interpretačního excesu, a rozhodl tak v podstatě *contra legem*. Dané pochybení vyvozuje z toho, že poskytl ochranu právům 2. vedlejšího účastníka a městysu Besednice k majetku, který jim nebyl historicky přidělen, aniž by poměřoval kolidující právo církevního subjektu na vydání majetku, který ho vlastnil více než 400 let (zatímco tito vedlejší účastníci jej užívali pouhých 16 dní).

6. V této souvislosti se stěžovatelka dovolává výkladového principu *in favorem restitutionis*, přičemž argumentuje, že ustanovení § 2a i 2b byla do zákona č. 172/1991 Sb. včleněna až k 1. 7. 2000, tj. 9 let od účinnosti § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“), kdy k nim jako svému historickému majetku již požívala legitimní očekávání chráněné čl. 11 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě, jak má plynout z judikatury Ústavního soudu [zejména nálezu ze dne 1. 7. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 9/07 (N 132/58 SbNU 3; 242/2010 Sb.)]. V souvislosti s tím odmítla, že by předmětem legitimního očekávání podle tohoto nálezu bylo pouhé vydání restitučního zákona. A dal-li zákonodárce dle stěžovatelky vzniknout novému subjektivnímu majetkovému právu církevních subjektů, resp. jejich legitimnímu očekávání, že stát umožní vydání majetku způsobem a v rozsahu podle přijaté právní úpravy, nemůže se tohoto závazku zbavit účelově restriktivním výkladem takové úpravy.

7. Pro posouzení věci má být dle stěžovatelky dále rozhodující, že za normálního běhu věcí by stát nikdy nepřestal být vlastníkem předmětných pozemků a tyto by jí byly

vydány. Tento běh však byl narušen jednak uchopením držby daných pozemků obcemi a zápisem jejich vlastnického práva, a to na základě notářského zápisu o čestném prohlášení, že jsou splněny podmínky podle zákona č. 172/1991 Sb., a souhlasného prohlášení Lesů České republiky, s. p., jež ona nemohla nijak ovlivnit, jednak (a především) interpretačním excesem obecných soudů.

8. Podmínkou nabytí vlastnictví obcí podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb. dle stěžovatelky je, že nemovitost byla obcím přidělena jako přídělcům, v posuzované věci však přiděl směřoval vůči neexistujícímu lesnímu družstvu, které neexistovalo ani v okamžiku převzetí majetku. Tento výklad vede k jejímu znevýhodnění jako subjektu, na němž byla spáchána majetková křivda. Upozornila, že stát jako celek po určitou dobu ujišťoval církevní subjekty, že § 29 zákona o půdě brání i přechodům vlastnického práva, což vyvodila z dikce § 18 odst. 1 zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi, jakož i z judikatury Ústavního soudu (např. z bodu 38 shora uvedeného nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/07), aktuální judikatura Nejvyššího soudu však blokační účinky tohoto ustanovení vyvodila pouze vůči převodům vlastnického práva. I kdyby se stát k doktríně, podle které § 29 zákona o půdě bránil rovněž přechodům vlastnického práva, nepřiklonil, měly by být přechody církevního majetku na jiné osoby posuzovány dle stěžovatelky zvláště citlivě. Současně má být dle stěžovatelky významné, že nešlo o historický majetek obcí, který vlastnily před 25. 2. 1948, a že pozemky jsou hospodářským majetkem – lesem, a tudíž poskytnutí ochrany vlastnickému právu obcí zde není vedeno veřejným zájmem.

9. Dle stěžovatelčina názoru tak daný zásah obecných soudů, který se dotýká samotného esenciálního obsahu zaručeného základního práva, nemá zákonný základ. Navíc by neobstál v testu proporcionality ve druhém kroku, protože lze vážně pochybovat o jeho nezbytnosti, kdy nabytí majetku nesledovalo žádný veřejný zájem, a tento majetek byl blokován pro restituční účely, a ani ve třetím kroku, protože na straně jedné je zde právo historického vlastníka na zmírnění majetkové křivdy nejprve ve formě legitimního očekávání před přijetím zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a následně ve formě legitimního očekávání jako majetkového práva spočívajícího v naplnění řádné aplikace tohoto zákona, který preferuje naturální restituci, na straně druhé je zde zájem obcí na bezúplatném nabytí majetku, který obcím před rozhodným obdobím vůbec nepatřil a držely jej pouze 16 dní, a to pro soukromé podnikatelské účely. V případě, že by se zákonodárce nedopustil protiústavní nečinnosti, pak by předmětné pozemky již nebyly ve vlastnictví státu.

10. K údajně „pravidelné“ námitce finanční náhrady stěžovatelka uvedla, že tato nemá jen restituční funkci, ale jde především o přechodný nástroj přijatý s ukončením státního financování církví, přičemž podíl Církve římskokatolické na této finanční náhradě byl snížen ve prospěch ostatních subjektů, takže její vyplacení sleduje primárně jiné než restituční cíle a mezi vydáním majetku a finanční náhradou zákon nezakládá žádnou souvislost.

11. Porušení práva na soudní ochranu stěžovatelka vyvodila z toho, že obecné soudy nerespektovaly kogentní zákonnou normu obsaženou v § 2a zákona č. 172/1991 Sb., a jejich interpretace podústavního práva je tak svévolná. Vytvořily totiž novou kategorii „nemovitostí přidělených neexistujícím lesním družstvům a převzatých obcemi“, čímž právo *ad hoc* „dotvořily“ tak, aby mohly ochránit práva žalovaných obcí. Podmínka zakotvená ve výše uvedeném ustanovení dle stěžovatelky nemůže být naplněna

v situaci, kdy přidělcem je lesní družstvo, a to ani s poukazem na obecné směřování přidělu do hospodářské sféry obcí. Navíc dle stěžovatelky jde o privilegované nabytí majetku obcí, kde jednotlivé způsoby nabytí musí být vykládány restriktivně, aby byla ctěna práva ostatních subjektů, kterým byl majetek odňat nezákonným způsobem v době totality. V této souvislosti stěžovatelka odmítla odkazy Nejvyššího soudu na jeho judikaturu s tím, že jsou nepřiléhavé, a současně upozornila na to, že uvedený soud opomenul své rozsudky ze dne 8. 9. 2009 sp. zn. 28 Cdo 3572/2008, ze dne 24. 3. 2010 sp. zn. 28 Cdo 5078/2009, ze dne 8. 8. 2012 sp. zn. 28 Cdo 1539/2012, v nichž se zkoumalo, zda lesní družstvo existovalo jako subjekt práva ke dni přidělu, příp. zda přiděl převzalo. Rozhodnutí Nejvyššího soudu je tudíž nejen nepřesvědčivé, ale také nepředvídatelné.

III.

Vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení

12. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům a vedlejším účastníkům řízení.

13. Nejvyšší soud uvedl, že považuje za principiálně nesprávné, aby byl zákon č. 172/1991 Sb. vykládán se zřetelem k tomu, že se určení vlastnictví státu domáhá církevní právnická osoba, která by mohla vznést nárok na vydání sporných nemovitostí, kdyby byly ve vlastnictví státu. Jednotlivým skutkovým podstatám přechodu majetku na obec nelze přiřkládat odlišný význam podle osoby žalobce, a tudíž otázku, zda mohl podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb. na obec přejít majetek formálně přidělený družstvu, které mělo být teprve založeno, a převzatý obcemi do držby před jejich zánikem k 31. 12. 1949, nelze řešit *ad hoc* podle toho, v čím zájmu konkrétně dané řešení je. Při zkoumání aplikovatelnosti uvedeného ustanovení na danou věc vycházel z obecných premis formulovaných Ústavním soudem, tj. že v případě restitučních skutkových podstat obsažených v zákoně je třeba ctít princip *in favorem restitutionis*, že ve světle této zásady je třeba volit výklad k restituentům co nejvstřícnější a případné legislativní nedůslednosti jim nepřičítat k tíži. Při zjišťování okruhu majetkových křivd, jež mají být napraveny, je třeba hledět k intenci zákonodárce, např. k záměru restituovat obcím přidělový majetek i tam, kde bylo podmínkou přidělu vytvoření dosud neexistujícího družstva.

14. Argumentace blokad historického majetku podle § 29 zákona o půdě není dle Nejvyššího soudu závažná, neboť Ústavní soud aproboval názor, že toto ustanovení přechodu majetku na obce nebránilo. Myšlenku, že by z něho mělo vyplývat legitimní očekávání, odmítl Ústavní soud v bodě 22 usnesení ze dne 11. 4. 2017 sp. zn. III. ÚS 2918/16 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>), a teze, že po přijetí zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi vzniklo církvím nové legitimní očekávání, že stát umožní naturální vydání odňatého majetku v rozsahu přijaté právní úpravy, je pokusem odít polemiku s výkladem tzv. podústavního práva do ústavního hávu. Přijetí zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, jenž nabyl účinnosti k 1. 1. 2013, nemohlo ovlivňovat interpretaci podmínek legálního přechodu majetku na obce podle § 2a zákona č. 172/1991 Sb., který měl nastat k 1. 7. 2000. Nedošlo k

omezení stěžovatelčiných restitučních nároků, naopak stěžovatelka se snaží zvrátit důsledky rozhodnutí zákonodárce nezahrnout obce mezi povinné osoby.

15. K tvrzenému zásahu do práva na zmírnění majetkové křivdy Nejvyšší soud uvedl, že žádným takovým právem stěžovatelka není nadána, její úvaha o významu finančních náhrad se míjí s obsahem napadeného usnesení, jelikož takto Nejvyšší soud neargumentoval, naopak konstantně zdůrazňuje, že mezi hodnotou konkrétních věcí vydávaných formou naturální restituční a vyplacenou finanční náhradou neexistuje právní vztah, protože z rozsahu pekuniárního plnění nelze činit závěry ohledně množství statků, jež mají být vydány či mají být potenciálně způsobilými k vydání v tom směru, že vlastníkem bude nadále stát jako povinná osoba. Rozhodnutí, na která stěžovatelka odkazuje, jsou pro řešenou věc irelevantní. V obecné rovině pak uvedl, že jako dovolací soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody, včetně jejich obsahového vymezení, a je proto chybné ze skutečnosti, že ve věci zakončené jeho rozsudkem byla řešena určitá otázka, vyvozovat závěr, že dovolací soud aproboval veškeré úvahy soudů nižších stupňů; podstatný je právní názor, který skutečně vyslovil. V návaznosti na to Nejvyšší soud vysvětlil, proč stěžovatelčiny judikaturní odkazy nebyly relevantní a proč naopak jeho odkazy přílehlavé byly. Z těchto důvodů má Nejvyšší soud za to, že napadená rozhodnutí jsou ústavně konformní, a proto navrhl odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost anebo její zamítnutí pro nedůvodnost.

16. Krajský soud označil ústavní stížnost za nedůvodnou, přičemž pouze odkázal na odůvodnění svého rozsudku, současně vyjádřil nesouhlas s tím, že by napadená soudní rozhodnutí byla v rozporu s ústavními právy stěžovatelky. Vzhledem k tomu navrhl, aby ústavní stížnosti nebylo vyhověno.

17. Okresní soud pouze odkázal na odůvodnění svého rozsudku, aniž výslovně uvedl, jak by mělo být ve věci rozhodnuto.

18. První vedlejší účastnice, Česká republika – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, uvedla, že se s ohledem na stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017 sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16 (č. 460/2017 Sb.) domnívá, že odmítl-li Nejvyšší soud svým usnesením dovolání pro nepřipustnost, je ústavní stížnost v části, kde je namítáno zasažení do práva podle čl. 36 odst. 1 Listiny, zjevně neopodstatněná. Další stěžovatelčina argumentace pak není přílehlavá, neboť veškeré tam nastíněné otázky již byly vyřešeny, ať jde o otázky související s legitimním očekáváním církví na vydání zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, či otázky související s přechodem majetku na obce podle zákona č. 172/1991 Sb.; v této souvislosti vedlejší účastnice odkázala na usnesení ze dne 21. 11. 2017 sp. zn. II. ÚS 3995/16, ze dne 4. 7. 2017 sp. zn. III. ÚS 937/17, ze dne 6. 2. 2018 sp. zn. IV. ÚS 3668/17. Vzhledem k tomu navrhla, aby Ústavní soud ústavní stížnost odmítl.

19. Druhý vedlejší účastník, město Trhové Sviny, uvedl, že považuje ústavní stížnost za nedůvodnou, neboť k porušení stěžovatelčiných práv nedošlo. Sporné nemovitosti byly rozhodnutím Ministerstva zemědělství přiděleny do vlastnictví lesního družstva Trhové Sviny a Besednice, přiděl fakticky směřoval do vlastnictví uvedených obcí. Formálně bylo jako přidělcem označeno lesní družstvo, současně však v něm byla podmínka, že uvedené obce, které již dříve společně spravovaly svůj lesní majetek na základě úmluvy z ledna 1938, toto družstvo založí a vstoupí do něj se svým veškerým lesním majetkem. Dne 16. 12. 1949 došlo k převzetí předmětných pozemků členy Společné správy lesů

obcí Trhové Sviny a Besednice, neboť družstvo k danému dni ještě nevzniklo. Podmínky § 2a zákona č. 172/1991 Sb. tak byly splněny, neboť dotčené obce přiděl fakticky přezvaly do svého hospodaření, s čímž stát, který majetek přiděloval, souhlasil a vědomě obcím předal, tedy jeho záměrem jej bylo fakticky obcím předat. Přechodu nebyla na překážku ani blokáce historického majetku církve provedená zákonem o půdě.

20. Dále poukázal na závěry vyslovené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2004 sp. zn. 28 Cdo 2212/2004 s tím, že Nejvyšší soud v návaznosti na rozhodnutí Ústavního soudu vyvodil, že určité dobově podmíněné deficity v postupu orgánů při přidělování majetku, který byl po roce 1989 územním samosprávným celkům navrácen, v poválečném období nemohou jít k tíži obcím, směřoval-li přiděl do jejich hospodářské sféry. Tím se řádně vypořádal se stěžovatelčinou námitkou, že proces přidělu nesměřoval do majetkové sféry obcí. Obnovení vlastnického postavení obcí bylo i cílem zákonodárce, který přistoupil k vydání zákona č. 277/2002 Sb., jímž měly být ujasněny další otázky přechodu vlastnictví k majetku státu, který byl dříve obcím, resp. lesním družstvům přidělen. V této souvislosti vedlejší účastník odmítl stěžovatelčinu námitku příliš extenzivního výkladu, přičemž poukázal na náleží Ústavního soudu ze dne 23. 5. 2017 sp. zn. II. ÚS 2599/16 a důvodovou zprávu k zákonu č. 277/2002 Sb. s tím, že úmyslem zákonodárce bylo umožnit i přechod majetku, který obce fakticky převzaly a měly vložit do lesního družstva.

21. Zpochybňuje-li stěžovatelka přechod vlastnického práva na obce v době účinnosti § 29 zákona o půdě, tento vedlejší účastník poukázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 7. 2017 sp. zn. III. ÚS 937/17. Argument, že stěžovatelka držela předmětné pozemky více než 400 let, vedlejší účastník označil za irelevantní, neboť úmyslem zákonodárce bylo převést na obce zákonem č. 172/1991 Sb. vlastnictví k nemovitostem širšího rozsahu, než byl tzv. historický majetek obcí, a stanovení rozhodného okamžiku bylo věcí zákonodárce. Totéž platí i pro stanovení okruhu povinných osob, mezi něž obce zařazeny nebyly, přičemž zákonodárce počítal s tím, že nebude možné napravit všechny majetkové křivdy, a i z tohoto důvodu zavedl finanční kompenzaci, která sleduje rovněž restituční cíle, jak plyne z důvodové zprávy i usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 937/17. K případnému zásahu nedošlo dřívějším přechodem majetku na obce, ale pozdějším nezahrnutím obcí mezi povinné osoby. Závěrem upozornil, že by mu svědčila námitka vydržení vlastnického práva, neboť byl pravým a poctivým držitelem podle § 993 občanského zákoníku. S ohledem na výše uvedené navrhl, aby byla ústavní stížnost pro svou neopodstatněnost odmítnuta. Ústavní soud zde pouze poznamenává, že právnímu zástupci 2. vedlejšího účastníka byla podle zjištění na základě dotazu u České advokátní komory dnem 1. 1. 2019 pozastavena činnost, což však již nemohlo mít vliv na další postup řízení.

22. Městys Besednice, kterým byl třetím žalovaným v řízení před obecnými soudy, se k ústavní stížnosti nevyjádřil. Protože byl poučen o tom, že v takovém případě bude Ústavní soud vycházet z toho, že se svého postavení vzdává, nebylo s ním již dále v posuzované věci jednáno.

IV.

Stěžovatelčina replika

23. Soudce zpravodaj zaslal shora citovaná vyjádření stěžovatelce na vědomí a k případné replice. Ta k argumentaci Nejvyššího soudu uvedla, že pro posouzení splnění podmínky nabytí vlastnického práva podle zákona č. 172/1991 Sb. není podstatné, jestli žalobu na určení podá ona nebo stát, ale má to význam pro zkoumání porušení jejích ústavních práv. Byl to totiž stát, kdo vůči ní (a nikoliv obci) spáchal majetkovou křivdu, kdo umožnil pochybnosti o množině majetku přecházejícího na obce, kdo zároveň založil legitimní očekávání církevních právnických osob a kdo svou opakovanou nečinností ve smyslu dlouhodobého nepřijetí restituční právní úpravy a nezkoumáním podmínek pro přechod vlastnického práva na obce tento problém zapříčinil. Pokud by žalobu podal stát, mohly by obecné soudy nesplnění zákonných podmínek pro přechod majetku na obce překlenout odkazem na uvedená pochybení. Závěr Nejvyššího soudu, že je třeba se přes legislativní opomenutí zákonodárce přenést, považuje stěžovatelka za neodůvodněný a nespravedlivý, protože v řešené kauze nejsou obce subjektem, který by utrpěl majetkovou křivdu. Příklad z 16. 12. 1949 byl motivován nejspíše snahou o majetkové ovládnutí municipalit právě stanovením povinnosti vytvořit družstvo a vstoupit do něj se vším lesním majetkem. Obce tedy nezískaly majetek, ke kterému by měly jakýkoliv dějinný vztah. Jde-li o význam finanční náhrady, dala stěžovatelka Nejvyššímu soudu za pravdu, nicméně svou argumentaci nepovažuje za samoúčelnou, neboť takto argumentuje druhý vedlejší účastník.

24. K vyjádření soudů nižších stupňů, které pouze odkázaly na odůvodnění svých rozhodnutí, nepovažovala stěžovatelka za účelné se jakkoliv vyjadřovat.

25. K vyjádření 1. vedlejší účastnice stěžovatelka uvedla, že odkaz na judikaturu Ústavního soudu nepovažuje za přílehlavý, neboť v jejím případě nejsou řešeny otázky vztahu tzv. blokačního paragrafu ke komplexním pozemkovým úpravám ani rozlišování mezi konstrukcí převodu a přechodu a jejího uplatňování při sukcesi práv a povinností u tzv. blokačního paragrafu.

26. Jde-li o vyjádření druhého vedlejšího účastníka, stěžovatelka mu vytkla, že pomíjí zásadní rozdíly mezi její kauzou a případem, který Nejvyšší soud řešil v rozsudku ze dne 26. 10. 2004 sp. zn. 28 Cdo 2212/2004. Argumentuje-li důvodovou zprávou, nelze z ní vyvodit, že příděl adresovaný lesnímu družstvu, které vzniklo až k 25. 6. 1950, spadá do množiny zákonodárcem zvažovaných eventualit. Námitku vydržení odmítla již v řízení před soudem prvního stupně a nadále ji nepovažuje za relevantní. Kdyby předmětné pozemky nepřešly podle zákona č. 172/1991 Sb., pak na základě jednostranného prohlášení obcí nelze dovodit existenci byť jen putativního právního titulu ani dobrou víru, a to tím spíše, že listiny, které byly součástí návrhu na zápis vlastnického práva, prokazují, že jde o původní majetek církví ve smyslu tzv. blokačního paragrafu.

27. Vzhledem k výše uvedenému má stěžovatelka nadále za to, že napadenými soudními rozhodnutími bylo zasaženo do jejích ústavně zaručených základních práv a svobod.

V.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

28. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka splňuje podmínku § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

VI.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

29. Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) není součástí soustavy soudů (srov. čl. 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřísluší mu právo všeobecného dozoru nad jejich rozhodovací činností; k takovému dozoru či kontrole je Ústavní soud oprávněn pouze za situace, kdy obecné soudy svými rozhodnutími zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce a nerespektují hodnotový základ právního řádu daný ústavním pořádkem a mezinárodními závazky České republiky. Proto Ústavní soud napadená soudní rozhodnutí přezkoumal (toliko) z pohledu porušení ústavně zaručených základních práv a svobod, jak je stěžovatelkou namítáno v ústavní stížnosti, načež dospěl k závěru, že ústavní stížnost není důvodná.

30. V ústavní stížnosti stěžovatelka tvrdí, že nebyly splněny podmínky přechodu předmětných pozemků ze státu na žalované obce, jež jsou stanoveny v § 2a a 2b zákona č. 172/1991 Sb., jak oproti jejímu názoru uzavřely obecné soudy, přičemž jim (zejména pak Nejvyššímu soudu) vytýká, že citovaná ustanovení interpretovaly a aplikovaly ústavně nekonformním způsobem, v důsledku čehož porušily její vlastnické právo (resp. legitimní očekávání) a také právo na řádný proces. Jak plyne z judikatury Ústavního soudu, interpretační a aplikační proces podústavního práva je stížen ústavně relevantní („kvalifikovanou“) vadou zpravidla tehdy, jestliže obecné soudy nezohlední správně (či vůbec) dopad některého ústavně zaručeného základního práva (svobody) na posuzovanou věc, nebo se dopustí – z hlediska řádně vedeného soudního řízení – neakceptovatelné „libovůle“, spočívající buď v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy, nebo ve zjevném a neodůvodněném vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně akceptovanému (doktrinálnímu) chápání dotčených právních institutů [viz např. náleze ze dne 25. 9. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471)].

31. Stěžovatelka se v této souvislosti dovolává především svého vlastnického práva, popř. tzv. legitimního očekávání, jde-li o nabytí majetku, který je předmětem tohoto sporu, podle čl. 11 odst. 1 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě. Ústavní soud má však za to, že tak nečiní případně a že k porušení tohoto ústavně zaručeného základního práva by mohlo dojít pouze zprostředkovaně, a to v návaznosti na případné porušení jejího základního práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, neboť ústavně zaručené právo na restituci majetku náš ústavní pořádek nezakotvuje [viz již usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2000 sp. zn. II. ÚS 311/98 a řada dalších z téhož období]. Stejně jako Evropský soud pro lidská práva, tak i Ústavní soud a celé tzv. restituční zákonodárství stojí na stanovisku, že na restituce není ústavně založený nárok a jako takový neplyne ani z mezinárodních závazků České republiky. Podle

názoru Evropského soudu pro lidská práva Úmluva nikterak neomezuje smluvní státy v jejich volnosti určit pole působnosti legislativy v oblasti restituce majetku a zvolit si podmínky, za kterých akceptují navrácení majetku osobám, které jej byly dříve zbaveny (viz např. rozhodnutí *Jantner proti Slovensku*, *Kopecký proti Slovensku*, *Blücher proti České republice*). V případě *Gratzinger a Gratzingerová a Polacek a Polacková proti České republice* velký senát Evropského soudu pro lidská práva připomněl svou ustálenou judikaturu (již rozhodnutí viz *Van der Musselle proti Belgii* z roku 1983, a zejména rozhodnutí *Brežný a Brežný a Malhous proti České republice*), podle níž „majetkem“ ve smyslu čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě může být buď „existující majetek (*biens existants*)“, nebo majetkové hodnoty, včetně pohledávek, o nichž stěžovatel může tvrdit, že má přinejmenším „legitimní naději (*espérance légitime*)“, že budou konkretizovány. Evropský soud pro lidská práva přitom rovněž uvedl, že přísluší vnitrostátním soudům, zejména nejvyšším instancím, aby vykládaly legislativu přijatou v rámci rekonstrukce země, jejímž účelem je náprava některých křivd spáchaných v minulosti. Těmto požadavkům se v posuzované věci obecné soudy nezpronevěřily.

32. Do rozhodnutí o nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/07 se Ústavní soud nemohl/nemusel vyslovit k samotné otázce ústavnosti § 29 zákona o půdě. Pouze připomínal v řadě nálezů a usnesení existenci tohoto předpokládaného řešení s tím, že v takovém případě se jedná o speciální úpravu, která vylučuje jiné možnosti rozhodování o majetku, na který se toto ustanovení vztahuje. Zde je třeba poukázat na jinou situaci, kterou do té doby řešil Ústavní soud ve dvou restitučních nálezech. V případě návrhu na zrušení § 8 odst. 6 zákona o mimosoudních rehabilitacích, o kterém bylo rozhodnuto nálezem ze dne 10. 3. 1999 sp. zn. Pl. ÚS 25/98 (N 38/13 SbNU 269), šlo o ústavnost ustanovení, které stanovilo, že: „Věc, která je prohlášena za národní kulturní památku, se nevydá až do doby, kdy Česká národní rada a Slovenská národní rada přijmou nový zákon o správě a ochraně kulturních památek.“. Návrhu bylo vyhověno stejně jako v nálezu ze dne 17. 5. 2005 sp. zn. Pl. ÚS 71/04 (N 109/37 SbNU 421), kterým bylo zrušeno ustanovení § 11 odst. 5 zákona o půdě, které stanovilo, že „nemovitost, která je prohlášena národní kulturní památkou, nelze vydat až do doby přijetí zákonů upravujících správu a ochranu kulturních památek“. V posledně uvedeném nálezu dospěl Ústavní soud k právnímu názoru, podle kterého nelze považovat za svévoli zákonodárce, že dosud na úseku správy a ochrany kulturních památek nepřijal formálně nový zákon, je však svévolí a současně diskriminujícím postupem, když právě na tuto podmínku, navíc vágně a v rozporu s principy tvorby práva v právním státě vyjádřenou (jako výraz dosaženého kompromisu), váže možnost uplatnění restitučního nároku. V situaci, kdy není vůbec jisto, zda se takto stanovená podmínka pro uplatnění konkrétně formulovaného restitučního nároku vůbec někdy uplatní, šlo podle Ústavního soudu o podmínku neústavní. Proto v obou případech zrušil podmínku, která restituční nárok vázala na přijetí zákona, který však v důsledku nečinnosti příslušných státních orgánů po dlouhou dobu přijat nebyl, čímž se stalo napadené ustanovení neústavním (tzv. zneústavnění po určitou dobu přesto akceptovatelné právní úpravy). V případě nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/07 bylo zvoleno řešení jiné, tedy vyslovení neústavnosti dlouhodobé nečinnosti Parlamentu České republiky při naplnění legitimního očekávání církevních právnických osob na vydání příslušného restitučního zákona.

33. Na příkladu obou výše uvedených nálezů lze doložit odlišnost pojetí „legitimního očekávání“ ve srovnání s § 29 zákona o půdě. V těchto dvou nálezech byla sice rovněž posuzována ustanovení restitučních zákonů odkazujících na budoucí právní úpravu. Ta však v nich byla jednoznačně definována. Plynulo z nich, kdo je osoba oprávněná a

osoba povinná, na které případy se restituční nárok vztahuje, rozsah restituce, lhůty a postup, jak nároky uplatnit. Problém spočíval v diskriminující nečinnosti zákonodárce ve vztahu k oprávněným osobám (restituentům). V případě § 29 zákona o půdě však šlo nikoli o ustanovení restituční, nýbrž pouze o ustanovení blokační. Z něj pouze plynulo, že převod majetku, jehož původním vlastníkem byly církve, náboženské společnosti, náboženské řády a kongregace, na osoby od nich odlišné, je možný teprve po přijetí zákonů o tomto majetku.

34. Stěžovatelka svůj názor opírá o judikaturu Ústavního soudu, která se váže k období, kdy vznikl a podle nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/07 existoval protiústavní stav spočívající v nepřijetí restitučního předpisu předpokládaného v § 29 zákona o půdě. V tomto nálezu Ústavní soud poukázal na kogentní povahu § 29 zákona o půdě s tím, že tento zákon předpokládá, že zemědělský majetek, který byl dříve ve vlastnictví církevních právnických osob, bude řešen samostatným zákonem, a do doby vydání tohoto zákona je chráněn před převáděním na jiné subjekty. V tomto směru tedy možno hovořit o legitimním očekávání *sui generis*, neboť jeho podstatou není, že by stát vytvořil takovou právní situaci, ve které subjekt práva mohl do budoucna zaměřovat své jednání a případné výdaje (investice) v důvěře, že se tato situace nezmění a že stát jej svým následným jednáním v jeho očekávání nezklame, a jeho případné investice neznehodnotí.

35. V posuzované věci však nejde o ochranu existující majetkové pozice subjektu práva před neočekávanou změnou právního stavu, nýbrž o ochranu legitimního očekávání spočívajícího „jen“ v tom, že stát (zákonodárce) přechodný stav ukončí a otázku tzv. církevních restitucí upraví zákonem, jehož obsah ovšem z § 29 zákona o půdě nelze zcela dovodit a konkretizovat. Jeho primárním účelem bylo bránit převodům takového majetku, to znamená, že šlo o kompetenční normu v negativním smyslu, která bránila bývalému Federálnímu shromáždění (poté Parlamentu České republiky) – nechtěl-li porušit takto vytvořené očekávání – v přijetí právní úpravy, která by tento majetek „odblokovala“ a umožnila stávajícím vlastníkům jeho převádění na jiné vlastníky. Současně ale vytvářela oprávněné očekávání, že tato problematika bude v mezích možností (srov. obrat „zmírnění křivd“), stejně jako v případě jiných takto postižených bývalých vlastníků, upravena zákonem, který určí, který majetek ve vlastnictví koho bude možno restituovat a za jakých podmínek. Vzhledem k zákazu převádění tohoto majetku bylo možno oprávněně očekávat, že budou upraveny i následky porušení tohoto pravidla, bude-li zjištěno.

36. Stát tak v důsledku řady okolností vyčlenil v restitučním zákonodárství problematiku tzv. historického církevního majetku s tím, že odkázal na budoucí úpravu zákonem, přičemž možnost převodů takového majetku zablokoval. Protože tato otázka byla součástí restitučního zákonodárství, mohlo ono očekávání (v terminologii se uvádí jako legitimní, zákonné, oprávněné atd.) rovněž spočívat v tom, že tato problematika bude upravena na obdobných zásadách jako v jiných restitučních případech. To se stalo až po dvaceti letech shora zmíněným zákonem o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Tento zákon však oproti onomu očekávání založenému § 29 zákona o půdě šel podstatně dále, neboť v návaznosti obecný zákaz převodů (části) historického církevního majetku zakotvil konkrétní majetková práva jak naturální, tak peněžité povahy ve prospěch konkrétních církevních subjektů a současně upravil další otázky vztahu státu s církvemi a náboženskými společnostmi. Tvrdí-li některý z církevních subjektů, že podle § 29 zákona o půdě mohl očekávat více, než se mu

dostalo na základě zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, musel by v tomto směru zpochybnit ústavnost tohoto zákona, a to nad rámec závěrů o jeho ústavnosti učiněných Ústavním soudem v nálezu ze dne 29. 5. 2013 sp. zn. Pl. ÚS 10/13 (N 96/69 SbNU 465). Jinak řečeno, těmto církevním subjektům v minulosti, jak vyvodil Ústavní soud, sice vzniklo tzv. legitimní očekávání, jde-li o (znovu)nabytí (části) jejich historického majetku, současně však s ohledem na koncepci dosavadního restitučního zákonodárství nebylo možné očekávat, že na základě předpokládaného restitučního předpisu dojde k odčinění všech majetkových křivd, které byly církvím a náboženským společnostem způsobeny (srov. zejména preambuli a § 1 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, či preambuli zákona o půdě, stejně jako § 1 zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi) a které dosud nebyly odčiněny (viz zákon č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého), resp. že se tak ve vztahu k odňatému historickému církevnímu majetku, spadajícímu pod rozsah zákona o půdě (viz § 1), stane v celém rozsahu, tedy bez jakýkoliv omezení (srov. také § 8 zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), a to navíc pouze v naturální podobě (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2018 sp. zn. IV. ÚS 3668/17), tedy zcela odlišně, než se tak stalo v případě jiného majetku a jiných subjektů restitučního zákonodárství. Dané legitimní očekávání, založené zejména § 29 zákona o půdě, tak bylo „transformováno“ zmíněným zákonem do konkrétních majetkových práv konkrétních subjektů (viz též usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 4. 2017 sp. zn. III. ÚS 2918/16), a tedy již ve své původní podobě zaniklo, to samozřejmě s výhradou, že by se zmíněná „přeměna“ ukázala být ústavně nekonformní (tj. neslučitelná s původním legitimním očekáváním). K takovému závěru však Ústavní soud s ohledem na obsah ústavní stížnosti nedospěl ani v posuzované věci, ani v případě řešeném shora uvedeným nálezem sp. zn. Pl. ÚS 10/13, jak již bylo uvedeno.

37. V návaznosti na to nemohl Ústavní soud přisvědčit názoru stěžovatelky, dle něhož finančním vypořádáním zákonodárce sledoval primárně jiné než restituční cíle. Jak naopak plyne z důvodové zprávy k zákonu o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, finanční náhrada měla plnit primárně restituční funkci právě vůči historickému majetku, jehož vydání zákon neumožňoval, přičemž z ústavněprávního hlediska nelze považovat za podstatné, zda zákonem stanovená výše zcela odpovídá hodnotě odňatého majetku, který nelze vydat, neboť žádnou ústavní povinnost státu odčinit všechny majetkové křivdy vzniklé v minulosti vyvodit nelze (viz výše). Paušální finanční vypořádání podle § 15 zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi je tak součástí zmírnění majetkových křivd (tam, kde zákonodárce o možnosti vydání majetku z různých důvodů nerozhodl), přičemž jeho realizace v ročních splátkách byla podmíněna souhlasem dotčených církevních subjektů vyjádřeným ve smlouvě o vypořádání podle § 16 tohoto zákona (v tomto případě je založeno do budoucna též ono legitimní očekávání spočívající v důvěře v právo, které by dlužník – stát mohl v budoucnu měnit). Při ústavně konformním výkladu tohoto právního institutu proto nutno vycházet z toho, že nejde pouze o rozhodnutí zákonodárce, nýbrž i o následné uzavření předmětných smluv (jeho *occasio legis*), zakládající legitimní očekávání obou stran, že dosažená dohoda bude dodržována jako výsledek jednání s dotčenými církevními subjekty. Proto nemůže vedle sebe stát nárok na finanční kompenzace za nevydáváný historický majetek a současně nárok na naturální restituci *nota bene* něčeho, co nebylo předmětem konkrétního legitimního očekávání. Proto je třeba na zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a

náboženskými společnostmi nahlížet jako na zvláštní typ zákona (tzv. Maßnahmengesetz), který vznikl k řešení určité situace a ve vztahu k ní je třeba jej vykládat, když sleduje určitý cíl a k jeho dosažení stanoví určité prostředky, pravidla a postupy (srov. k tomuto typu zákonů např. Schneider, H. *Gesetzgebung*. 3. vydání. Heidelberg: C. F. Müller Verlag 2002, s. 142-145).

38. Poukazuje-li stěžovatelka na vznik tzv. legitimního očekávání vzhledem k judikatuře Ústavního soudu, nad rámec výše uvedeného možno doplnit, že předchozí závěry Ústavního soudu byly vysloveny za mimořádných okolností vzniknuvších v důsledku dlouhodobé protiústavní nečinnosti zákonodárce, kdy prakticky neexistovala jiná cesta, jak daný stav změnit, než přijmout závěr o nutnosti poskytnout právní ochranu prostřednictvím obecných soudů, a to přímo na základě norem práva ústavního.

39. V posuzované věci tak nejde o situaci, kdy by stěžovatelce bylo odňato již konstituované vlastnické právo k předmětným pozemkům, případně kdy by jí vzniklo tzv. legitimní očekávání, že právě tyto předmětné pozemky nabude do svého vlastnictví, nýbrž o případ, kdy stěžovatelka u obecných soudů (v konečném důsledku) uplatňuje své údajné právo na vydání tohoto majetku. V takovém případě se ústavněprávní ochrana s poukazem na čl. 11 Listiny či čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě (zde pak v souvislosti s interpretací a aplikací podústavního práva) dovolávat nelze. A vzhledem k tomu, že v tomto případě nedošlo ke střetu stěžovatelčina (pouze tvrzeného) vlastnického práva a vlastnického práva 2. vedlejšího účastníka a městyso Besednice, není namístě ani provádění tzv. testu proporcionality, jak se stěžovatelka domáhá. Jak již bylo zdůrazněno výše, bylo věcí demokratického zákonodárce, aby na základě zvážení všech okolností rozhodl, jak v mezích ochrany legitimního očekávání, a to je třeba zdůraznit, nejen církevních právnických osob, nýbrž i vzhledem např. k § 2a zákona č. 172/1991 Sb. též jiných subjektů práva, jak bude toto očekávání naplněno. Vzhledem k tomu, že tuto otázku neupravil, účinek § 2a tohoto zákona zůstal zachován obecně ke všem dotčeným subjektům, tedy i k církevním právnickým osobám. Na tom zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi nic nezměnil. V opačném případě by bylo třeba výslovně vyřešit časové účinky takové úpravy, a případně i její diskriminační dopady. Bylo věcí demokratického zákonodárce, vycházejícího při přípravě zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi rovněž z jednání s dotčenými subjekty (jde o významné *occasio et ratio legis*), aby zvážil právní důsledky blokace převodů majetku, nikoli však jeho přechodů prováděných následně z jeho rozhodnutí. Takové rozhodnutí ve formě zákona třeba považovat za platné do doby, než dojde ke změně nebo zrušení takového zákona nebo jeho ustanovení. V posuzovaném případě zákonodárce zpětně – ani retroaktivně, ani retrospektivně – do právních poměrů založených následnými změnami zákona č. 172/1991 Sb. v rozporu s čl. 1 odst. 1 Ústavy nezasáhl, nehledě na to, jaký by to mohlo mít racionální důvod např. v případě přechodu lesních pozemků, které by zase mohly být za několik let znovu vydány v jiné restituci jinému subjektu práva.

40. Nelze proto dojít k závěru, že by výsledek řízení (podle § 18 odst. 1 zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi) o určení, zda vlastníkem předmětné nemovitosti je stát nebo obec, měl být závislý na tom, jaký subjekt se takového určení domáhá. Obecným soudům nelze nic vytknout především proto, že v posuzovaném případě vedle sebe nestojí dvě v zásadě rovnocenné interpretační varianty. Výklad zastávaný stěžovatelkou nese rysy tzv. právního formalismu, neboť nebere v úvahu, že právní předpisy nemohou detailně upravovat

(pamatovat na) každou situaci, která by v běžném životě mohla nastat, zvláště pak s ohledem na právní poměry, které v rozhodném období let 1948 až 1989 panovaly, a že je tudíž třeba mít vždy na zřeteli nejen doslovný text právního předpisu, ale i to, jaký je jeho smysl a účel, zde především to, že restituován měl být nejen majetek tehdy přidělený obcím, ale i jejich lesním družstvům.

41. Argumentace stěžovatelky tzv. legitimním (či odůvodněným) očekáváním se tedy nemohla vztahovat na jí nárokové pozemky, neboť to nemá oporu v žádném zákoně ani soudním či jiném veřejnoprávním aktu. Ústavní soud svým zásahem (viz sub 36) v podobě nálezu sp. zn. Pl. ÚS 9/07 mohl jen poukázat na stav tzv. legislativního opomenutí či nečinnosti a zdůraznit povinnost dodržet závazek předchozího zákonodárce, nemohl však vymezit, co bude jeho konkrétní náplní, neboť to mu v dané situaci (na rozdíl Parlamentu České republiky) nepříslušelo. Teprve až zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi určuje konkrétně osoby oprávněné či povinné a postup, jakým lze restituční nároky k nějakému majetku uplatnit. Bylo proto věcí zákonodárce, který získal legitimitu ve svobodných a demokratických volbách, aby – jsa vázán ústavním pořádkem – závazek v § 29 zákona o půdě naplnil. To se stalo, a Ústavní soud dospěl v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/13 k závěru, že tento zákon, s výjimkou ve výroku tohoto nálezu uvedených ustanovení, ústavnímu pořádku neodporuje. Zejména pak nepochybně, a ani nemohl zpochybnit závěr o tom, že zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi se vztahuje (stejně jako zákony v něm odkazované) na převod, nikoli přechod majetku na jiný subjekt restitučního zákonodárství, než je uvedený v jeho § 4. Jiný výklad by konečně zpochybnil celkovou obecnou koncepci zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, který směřuje k zmírnění některých křivd (srov. jeho preambuli a § 1), nikoli tedy křivd všech, a již vůbec ne (což ani není možné) k jejich úplnému odstranění. V případě § 29 zákona o půdě by poté takový závěr musel zpochybnit ústavnost tohoto ustanovení, což se ale nemohlo stát, protože jinak by muselo dojít k zpochybnění všech zákonných úprav tzv. přechodu vlastnictví s vazbou na restituční zákony.

42. Stěžovatelka má dále za to, že obecné soudy nerespektovaly jednoznačně znějící kogentní normu obsaženou v § 2a a 2b zákona č. 172/1991 Sb., případně že v těchto ustanoveních obsažené pojmy aplikovaly v jiném než v právním myšlení konsenzuálně pojímaném významu, v důsledku čehož došlo k porušení jejího práva na soudní ochranu. Ani v tomto ohledu Ústavní soud stěžovatelce nemohl přisvědčit. Obecné soudy, včetně Nejvyššího soudu, se s výkladem těchto předmětných ustanovení a jejich aplikací na posuzovaný případ dostatečně zabývaly a své závěry řádně zdůvodnily.

43. Argumentuje-li stěžovatelka tím, že výklad obecných soudů byl nepřipustně extenzivní, resp. že představuje aktivistické dotváření práva *ad hoc*, neboť byla vytvořena nová kategorie „nemovitostí přidělených neexistujícím lesním družstvům a převzatých obcemi“, nutno poukázat na závěr Nejvyššího soudu, který z obsahu přidělové listiny vyvodil, že ve skutečnosti přidělcem byly žalované obce. Tento závěr Ústavní soud nemůže z věcného hlediska označit za jakkoliv „extrémní“, neboť samotná přidělová listina reflektovala, že v době přidělu lesní družstvo neexistovalo, když přepokládala teprve jeho vytvoření a následné vložení předmětných pozemků, resp. lesního majetku obcí do tohoto družstva.

44. Nejvyšší soud současně s poukazem na smysl a účel § 2a a 2b zákona č. 172/1991 Sb. dostatečně vysvětlil, proč je názoru, že na posuzovanou skutkovou situaci dopadá prvně uvedené ustanovení, resp. proč není namístě použit doslovný výklad, který zastává stěžovatelka, která použitelnost § 2a zákona č. 172/1991 Sb. podmiňuje v podstatě tím, že by v přidělové listině musela být jako přidělce výlučně, resp. výslovně označena obec (anebo existující lesní družstvo). Argumentuje-li stěžovatelka rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 3572/2008, 28 Cdo 5078/2009 a 28 Cdo 1539/2012, Ústavní soud nezjistil, že by napadená rozhodnutí stála ve zjevném rozporu s právním názorem Nejvyššího soudu, navíc tento soud na rozdíl od stěžovatelky srozumitelně a logicky vyložil, z jakých důvodů pokládá právní názor vyslovený v jím zmiňovaných judikátech (jde zejména o rozsudek sp. zn. 28 Cdo 2212/2004) použitelným na posuzovanou věc. Ani v těchto bodech se jeho postup nejeví Ústavnímu soudu jako svévolný.

45. Stěžovatelka dále v ústavní stížnosti argumentuje výkladovým principem *in favorem restitutionis*. Jak patrně z napadeného usnesení Nejvyššího soudu, uvedený soud vzal v úvahu i tento princip, nicméně nikoliv tak, že působí ve prospěch stěžovatelky, nýbrž že působí *in favorem* 2. vedlejšího účastníka a městyse Besednice. Ani v tomto ohledu nemá Ústavní soud, co by mohl uvedenému soudu vytknout, neboť obě obce své vlastnictví nabyly na základě zákona č. 172/1991 Sb., jenž je předpisem restituční povahy. Jde tak o argumentaci, která dává přednost tomu subjektu, kterému svědčí výslovná zákonná úprava (*interpretatio stricta*). Třeba též zdůraznit, že žádná právní překážka v přechodu tohoto majetku na obce nebránila, jak bylo v judikatuře Ústavního soudu vícekrát zdůrazněno (již usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 7. 2017 sp. zn. III. ÚS 937/17 nebo ze dne 6. 2. 2018 sp. zn. IV. ÚS 3668/17 a další). V takovém případě není argumentace opřena o tzv. legitimní očekávání namíste, *nota bene* v případě, bylo-li toto očekávání založeno na potřebě budoucího vydání zákona, nikoli na důvěře v již státem vydaný právní akt, který by konkrétně jeho předmět a subjekty, popř. další náležitosti, vymezil. Argument tzv. legitimního očekávání již proto nelze uplatnit tam, kde proti němu stojí výslovná zákonná úprava, která toto legitimní očekávání teprve konkretizuje.

46. V ostatním ústavní stížnosti představuje běžnou polemiku (s řádně odůvodněnými závěry) obecných soudů v rovině interpretace a aplikace podústavního práva, jež její důvodnost zásadně založit nemůže.

47. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnost podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zamítl. Takto rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 29. ledna 2019

Jaromír Jirsa
předseda senátu